EDE Education Language and Literature Journal
EDE Eğitim Dil ve Edebiyat Dergisi

EDE, 2023; (3): 1-26 Özgün Araştırma /Original Article

The Value Of Diligence In Özgür Aras Tüfek's Children's Books

Ramazan Çakır[1*]
Mehmet Özdemir[2]

***Corresponding author**

[1]MA Student, Sakarya University, Turkey
ramazan.cakir5@ogr.sakarya.edu.tr
ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-0758-0517

[2] Dr, Sakarya University, Turkey
mehmetoz@sakarya.edu.tr
ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-5838-0304

First received : 05.11.2023
Accepted : 21.12.2023

Acknowledgement:

Authors provides the following information:
1- All outhors contributed equally to the research.
2- This article is derived from the first author's dissertation under the supervision of the second author.
3- There is no conflict of interest between the authors of the article.
4- There is no situation that requires ethics committee permission and/or legal/special permission in our article.
5- Research and publication ethics have been followed in this article.

This article was checked by *intihal.net.* Similarity Index 08%

Citation:

Çakır, R., & Özdemir, M. (2023). Özgür Aras Tüfek'in çocuk kitaplarında çalışkanlık değeri. *EDE Education Language and Literature Journal*, (3), 1-26.

ABSTRACT

Values education, which aims to subract education environments from being only subject transferrance systems and enable students to differenciate between the wrong and right by adapting them to the society, has been a matter of subject emphasized in recent years. Özgür Aras Tüfek is one of children's literature writers who handles the values in her books in this context.The writer who has a series of five books named Türkçe'nin Muhafızları finally wrote a fairytale called Evsiz Ben'in Hikayesi. She enabled children to know Kaşgarlı Mahmut, Ali Sir Nevayi, Yusuf Has Hacip, Edip Ahmet Yükneki, Hoca Ahmet Yesevi who served to Turkish language. She tried to give our values with the concern of gap filling. In this work, the value of diligence in Özgür Aras Tüfek's chosen books investigated with qualitative investigation method. The definition of deligence concept was emphasized after mentioning the importance of values and values education in my work. Attributions related to the value of diligence were detected and evaluated in terms of values education. In conclusion, it was determined that the writer gave a wide place to diligence concept as a value in her books, so it is an important source in terms of values education.

Keywords: Özgür Aras Tüfek, values education, diligence

INTRODUCTION

The century we are in has brought about changes in many matters with the rapid advancement of technology. Individuals who are a part of the changes are also affected by these changes, especially morally. In this period, when individuals acquire codes related to society through cultural transfer, values education stands out in terms of positive management of this process. The concept of values has various definitions. Bilgin (1995) defines value as what is desired, what can be desired, and the human attitude towards events. Şimşek (2020) defines value as what society creates, accumulates, protects and defends throughout history; It argues that it is a set of positive emotions, thoughts and rules that should be reflected in behavior, which it conveys to children and young generations through adults being role models, and which it wants to impart through formal, non-formal and informal education. According to Budak (2000), values are common views and standards about what is good, what is bad, what is right or wrong, desirable or undesirable in a particular society (p. 72).

"Since raising children in a good way is possible through education and works that appeal to children, studies have been carried out in this direction; Thus, literature for children was formed" (Ağırakça, 2014).

Children's literature authors and their products have a great responsibility as learning is carried out more systematically and resources that are difficult to control are in play at this point. Parents and guiding teachers should take into consideration "in this choice, not only the universal spiritual characteristics of the children, but also the national cultural values, moral rules, traditions and customs adopted by the society they live in" (Çılgın, 2007, p. 80). Children's books, prepared with sensitivity in terms of values, help children develop national and spiritual awareness and a sense of belonging to their society. For this reason, parents and teachers should guide students to read quality works and, if necessary, be involved in the reading adventure themselves. The author of the works also expressed her thoughts on this subject with the following words: "I think it is useful to concretize the philosophy and necessity of using Turkish properly and the people who brought this heritage to us a thousand years ago" (Tüfek, 2018).

1. CONCEPT OF VALUE

According to the Turkish Language Association, value is defined as follows: "An abstract measure that helps determine the importance of something, the response, value that something touches; the equivalent of something that can be measured in money, price, value; someone who has superior quality, merit, value, superior usefulness; Something that indicates the person's connection with the object as a wanting, needing being; expression of a variable or unknown thing with a number; The whole of the material and spiritual elements that include the social, cultural, economic and scientific values of a nation" (TDK, 2023).

Values also have the function of providing solidarity. "Values bring together people who share the same values and create solidarity among them" (Fichter, 1990). "Values are comprehensions that are the source of behaviors and serve to judge them" (Erdem, 2003, p. 4-55).

When we look at the various definitions about values, it can be seen that values are unwritten criteria that try to adapt individuals to the culture of the society they belong to, that arise as a result of common opinions and beliefs. With this function, it can be said that it has an active role in resolving individual and social conflicts before they arise and preventing social tension.

1.1. THE PURPOSE AND IMPORTANCE OF VALUES EDUCATION

Values education, which was evaluated only in moral terms in previous periods and focused more on personality, has now begun to be dealt in many areas. "The manners given in childhood enables the formation of a conscience system in a person. Although some people do not feel bad even though they commit the biggest crimes, some people can feel great remorse for their smallest misdeeds. All these situations are the heritage of childhood" (Güngör, 2000).

In order to transfer the determined values to the child, the necessity of effective values education emerges. According to Lovat (2011), values find meaning in many thinkers from past to present (p. 148).

1.2. THE VALUE OF DILIGENCE

"Diligence is a must for success" (Bulut, & Şimşek, 2021). Based on this, diligence can be defined as "the effort a person makes to do a job, the effort spent in producing a certain job." "Diligence was included as a value in the majority of the curriculum prepared by the Ministry of Education in 2005" (Tulumcu, 2021). Akay (2019) stated that hard-working students who are successful in their classes in schools are appreciated by their parents, teachers and friends; This means that the value of diligence gives the individual both self-respect and dignity.

The value of "diligence" in Özgür Aras Tüfek's books was the subject of this study because it is discussed intensively in her works and is a critical value that must be acquired in young childhood.

METHOD OF RESEARCH

In our research, the document analysis method, which is one of the qualitative research methods frequently used in social sciences, was used. "Qualitative research is a science in which data is collected to find answers to questions" (Creswell, 2017). "The fact that quantitative research is inadequate in explaining educational events and facts and that the outputs of these research are not sufficiently guiding in the field of education has led to the use of qualitative research in the field of education" (Bulut, & Şimşek, 2021).

The universe of the study consists of the five novels in Özgür Aras Tüfek's "Türkçe'nin Muhafızları" series and the value of diligence in the children's book "Evsiz Ben'in Hikayesi". Since it is possible to reach the entire universe, the entire universe was taken as a sample.

FINDINGS AND DISCUSSION

1. BİR KELİME SEYYAHI

After showing that it is a national duty for everyone to bring Turkish to the place it deserves and to strive to use it consciously, the following sentences emphasize the "diligence" of Kaşgarlı Mahmut: *"He proved that Turkish is not a weaker language than Arabic, and Turkish is superior in terms of many subtleties of meaning and cultural features. He conveyed this belief and his experiences during his travel years to his young students. He made an effort to help them use our language more consciously and explain it properly. He took his last breath while working, as he had done throughout his life."* (Tüfek, 2022a, p. 84) The work is successful in giving the value of diligence.

2. SİMURG'A YOLCULUK

The author completely filled in the value of diligence through Ali Şîr Nevayi; stated that there is no place or time to work, and efforts for the nation will not end before life runs out with the sentences : *"Yes, we will face difficulties and troubles, too. We will try to overcome them all." (Tüfek, 2022b, p. 35).* This work in question has been deemed valuable in that it chooses one of our historical figures who attach importance to Turkish, carries his diligent life story into its lines, and creates awareness in children to protect our language.

3. MUTLULUK BİLGİSİ

The unshakable will of Yusuf, the main hero of the work, to be useful to humanity, as stated in the sentence: *"Balasagunlu Yusuf was known as Yusuf Has Hacib from that day on. "He worked tirelessly to strengthen the state and for the people to live in peace and abundance." (Tüfek, 2022c, p. 77)* is of a nature that will attract the attention of children. At the same time, the work was found worth examining in terms of values education, as it deals with the life story of a person who was passionate about serving Turkish, and because of its effort to instill both determined messages and language awareness in children.

4. KELİMELERİN IŞIĞI

Edip Ahmet Yukneki's adventure of success, which he carried out under very difficult conditions due to his blindness from birth, is strikingly expressed in the work. The author stated that although Edip Ahmet Yukneki was under difficult conditions, he did not refrain from striving for knowledge with the words: *"Ahmet spent almost all his time doing research on scientific subjects and producing ideas, together with other teachers, for the better education of students." (Tüfek, 2022d, p. 86)* and concluded her work with the message that one should never give up working on the path of knowledge and wisdom as long as life passes.

5. GÖNÜLLERİN HOCASI

Ahmet Yesevi was involved in the society and tried to help people in every subject. As in the statement: *"Ahmet Yesevi did not withdraw from anything he did. Whenever he was searched, he was found sometimes carrying a stone on his back, sometimes building a wall, sometimes distributing food to employees." (Tüfek, 2023, p. 76)* He won the hearts of people from all walks of life thanks to his diligence; In short, he managed to become the teacher of hearts. In this context, the book is successful in that it reflects the value of diligence in many aspects.

6. EVSİZ BEN'İN HİKÂYESİ

In "Evsiz Ben'in Hikayesi", the main character is a slug. However, thinking that he is a snail, he constantly worries about not having a shell that will protect him from the troubles of the outside world like them, and he searches for a shell with determination. As in the statement: *"No goal can escape from sincere effort."*, it can be said that it is successful in conveying the value of diligence to students through the messages of focusing on the goal and sincere effort.

CONCLUSION

Özgür Aras Tüfek's books are very rich in terms of values education and "the value of diligence" we focus on. The author depicted the lives of Turkish elders who served Turkish language and our culture in a successful fiction, and highlighted their diligence side. For this reason, it has been deemed appropriate to teach the works of Özgür Aras Tüfek to children in terms of values education. Again, since the works in question have very rich content in terms of our values, they can serve as reference books for academics who want to do thesis or doctoral studies in terms of different values, and for teachers due to their rich content in courses.

REFERENCES

Ağırakça, G. P. (2014). *Osmanlı döneminde çocuk hikâye kitapları*. Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Akay, İ. (2019). *Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanlarının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Aydın, M. Z., & A.G. Şebnem (2012). *Okulda değerler eğitimi.* Nobel Yayıncılık.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar.* Sistem Yayıncılık

Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.

Bulut, F., Şimşek, Ş. (2021). Özgür Aras Tüfek'in türkçenin muhafızları serisi romanlarında değerler. *Milli Eğitim*, *50*(230), 769-793. https://doi.org/10.37669/milliegitim.691929

Creswell, J. W. (2017). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri*. (Çev. H. Özcan) Anı Yayıncılık.

Çılgın, S. A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Morpa Kültür Yayınları.

Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1*(4), 4-55. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29196/312580

Fichter, J. (1990). *Sosyoloji nedir*? (Çev. N. Çelebi). Toplum.

Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. Ötüken Neşriyat.

Lovat, T. (2011). Values education and holistic learning: Updated research perspectives. *International Journal of Educational Research*, *50*, 148-152. http://dx.doi.org/10.1016/j.ijer.2011.07.009

TDK. (t. y.). Değer. *Güncel Türkçe Sözlük.* Ekim 10, 2023, https://sozluk.gov.tr/

Tulumcu, F. İ. (2021). *Çeviri çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin incelenmesi.* Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Tüfek, Ö. A. (2021). *Evsiz benin hikâyesi.* (1.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2022a). *Bir kelime seyyahı.* (13.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2022b). *Simurg'a yolculuk.* (9.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2022c). *Mutluluk bilgisi.* (9.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2022d). *Kelimelerin ışığı.*(6.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2023). *Gönüllerin hocası.*(2.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2018, 25 Nisan). *Türkçe'nin felsefesini çocuklara öğretiyoruz*. https://www.yenisafak.com/hayat/turkcenin-felsefesinicocuklara-ogretiyoruz-3257225

EDE, 2023; (3): 1-26 **Özgün Araştırma / Original Article**

Özgür Aras Tüfek'in Çocuk Kitaplarında Çalışkanlık Değeri

Ramazan Çakır[1*]
Mehmet Özdemir[2]

***Sorumlu yazar**

[1]YL Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Türkiye
ramazan.cakir5@ogr.sakarya.edu.tr
ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-0758-0517

[2] Dr, Sakarya Üniversitesi, Türkiye
mehmetoz@sakarya.edu.tr
ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-5838-0304

Makale geliş tarihi : 05/11/2023
Makale kabul tarihi : 21/12/2023

Bilgilendirme / Acknowledgement:
Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadırlar:
1- Yazarlar araştırmaya eşit oranda katkı sunmuştur.
2- Makale ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın tezinden üretilmiştir.
3- Makalenin yazarları arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.
4- Makalemizde etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.
5- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

This article was checked by *intihal.net*. Similarity Index 08%

Atıf bilgisi / Citation:
Çakır, R., & Özdemir, M. (2023). Özgür aras tüfek'in çocuk kitaplarında çalışkanlık değeri. *EDE Education Language and Literature Journal*, (3), 1-26.

ÖZ

Eğitim ortamlarını sadece ders aktarımları yapılan sistemler olmaktan çıkarmayı, öğrencilerin var olduğu topluma uyum sağlayarak doğru ve yanlışı ayırt etmelerini amaçlayan değerler eğitimi, ülkemizde son yıllarda üzerinde durulan bir konu olmuştur. Özgür Aras Tüfek, bu bağlamda değerleri eserlerinde yoğun bir şekilde işleyen çocuk edebiyatı yazarlarımızdandır. Türkçenin Muhafızları adlı beş kitaplık bir çocuk romanı serisi olan yazar, son olarak "Evsiz Ben'in Hikâyesi" adında bir masal kitabı da çıkarmıştır. Özellikle "Türkçenin Muhafızları" adını verdiği seride, Türkçeye hizmet etmiş tarihi şahsiyetlerin hayat hikâyelerini işleyerek bir taraftan çocukların Kaşgarlı Mahmut'u, Ali Şîr Nevayi'yi, Yusuf Has Hacib'i, Edip Ahmet Yükneki'yi, Hoca Ahmet Yesevi'yi tanımasını sağlamış, bu kişilerin yaşamları üzerinden değerlerimizi aktarmaya çalışmıştır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılarak Özgür Aras TÜFEK'in seçilen kitaplarında yer alan "çalışkanlık" değeri incelenmiştir. Çalışmamızda değerler ve değerler eğitiminin önemine değindikten sonra çalışkanlık kavramının tanımı üzerinde durulmuştur. Daha sonra yazarın eserlerinde geçen çalışkanlık değerine ilişkin atıflar tespit edilerek değerler eğitimi bağlamında değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; yazarın çocuk kitaplarında bir değer olarak çalışkanlık kavramına geniş ölçüde yer verdiği, bu sebepten dolayı değerler eğitimi açısından önemli bir kaynak teşkil ettiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler
Özgür Aras Tüfek, değerler eğitimi, çalışkanlık

GİRİŞ

Bulunduğumuz yüzyıl, teknolojinin oldukça hızla ilerlemesiyle birçok konuda değişimi beraberinde getirmiştir. Değişimlerin bir parçası olan bireyler de özellikle ahlaki yönden bu değişimlerden etkilenmektedir. Bireylerin bir anlamda kültür aktarımı yoluyla topluma ilişkin kodları kazandığı bu dönemde, değerler eğitimi bu sürecin olumlu yönetilmesi noktasında öne çıkmaktadır. Değer kavramının çeşitli tanımları bulunmaktadır. Bilgin (1995) değeri, arzu edilen, arzu edilebilen şey, olaylarla ilgili insan tutumu şeklinde tanımlar. Şimşek (2020) değerin toplumun tarih boyunca oluşturduğu, biriktirdiği, koruduğu, savunduğu; çocuklara ve genç kuşaklara hem yetişkinlerin rol model olması aracılığıyla aktardığı hem de örgün, yaygın ve sargın eğitimle kazandırmak istediği, davranışa yansıması gereken olumlu duygu, düşünce ve kurallar bütününü olduğunu savunur. Budak'a (2000) göre ise değer, belirli bir toplumda neyin iyi, neyin kötü, neyin doğru veya yanlış, arzu edilir veya arzu edilmez olduğu konusundaki ortak görüşler, standartlardır (s. 72).

Görüldüğü gibi değerlerle ilgili farklı tanımlamalar yapılmış olmasına rağmen bunlara bakıldığında, değerlerin özellikle toplum tarafından benimsenen iyi ve olumlu davranışlara dikkat çektiği, yetişkinlerin bu noktada olumlu rol model olmalarının önemi üzerinde durulmaktadır.

Değerler toplumun hem geçmişi hem de geleceğidir. Hem geçmişten iz taşır hem de geleceğe bir köprü vazifesi üstlenir. Sosyal bir varlık olan insan; topluma uyumunu, içinde yaşadığı toplumun inançlarını, yaşayışlarını, tutumlarını, değerlerini kazanarak sağlar. Öğrenilmesi ve öğretilebilmesi değerleri kuşaktan kuşağa aktarılabilir bir olgu haline getirmiştir. Bu sebeple toplumlar, değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasına önem vermiştir.

Değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında tabii olarak eğitim önemli bir yere sahiptir. İlköğretimde değer aktarımı noktasında Türkçe dersi işlevsel ve doğal bir rol üstlenmektedir. Denilebilir ki Türkçe dersi, tarihi kültürel birikimin aktarılmasında kilit roldedir. Çünkü dil, sadece bir anlaşma vasıtası değildir. Dil aynı zamanda kültürel değerlerin aktarılmasında önemli görevi olan bir vasıtadır. Dolayısıyla kültürün doğuştan kardeşi olan dil, onunla

etkileşimini uzun süreçte devam ettirmiş ve kaynaşmıştır. Türkçe dersi bu bağlamda millî kültür ve değerleri aktarmadaki rolünden; toplumun, örf, âdet, gelenek, görenek, hayata bakış, hissiyat ve sanat zevki gibi birçok unsurun izlerini barındırmasından dolayı doğal bir kaynaklık teşkil etmektedir.

"Çocuğun iyi yetiştirilmesi eğitim ve çocuğa hitap eden yapıtlarla olacağından, bu yönde çalışmalar gerçekleştirilmiş; böylece çocuklara yönelik edebiyat oluşmuştur" (Ağırakça, 2014). Öğrenmelerin daha sistematik yürütülmesi ve kontrolü zor kaynakların bu noktada devrede olması sebebiyle çocuk edebiyatı yazar ve ürünlerine büyük bir sorumluluk düşmektedir. Ebeveynlerin ve yol gösterici öğretmenlerin "bu seçimde çocukların evrensel nitelik taşıyan ruhî özellikleri yanında millî kültür değerlerinin, içinde yaşadığı toplumun benimsediği ahlak kurallarının, gelenek ve göreneklerinin de göz önünde tutulması gerekir" (Çılgın, 2007, s. 80). Değerler açısından hassasiyet gözetilerek hazırlanan çocuk kitapları, çocuklarda milli ve manevi bilinç geliştirerek içinde bulundukları topluma aidiyet duygusu geliştirilmesini sağlamaktadır. Bu nedenledir ki veli ve öğretmenler nitelikli eserler okumaları konusunda öğrencileri yönlendirmeli, gerekirse okuma serüveninin bizzat içinde olmalıdırlar.

> Türkçenin Muhafızları" serisiyle Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği (ESKADER) tarafından verilen 2017 Kültür Sanat Ödülleri'nde çocuk edebiyatı dalında ödüle layık görülen Özgür Aras Tüfek, serinin yazılış amacını ve İslami Türk edebiyatının ilk eserlerinin yazarlarını kurguya taşıyarak çocuklara tanıtmasının önemini şöyle anlatır: "Türkçe'yi düzgün kullanmanın felsefesini, gerekliliğini, bin yıl önce bu mirası bize taşıyan kişileri somutlaştırmak adına faydalı olduğunu düşünüyorum. Bu kişileri tanıyarak, onların hayatlarını, serüvenlerini bilerek o kişileri somutlaştırmış oluyorlar. Bunun bir kültür mirası olduğunu düşünüyorum. Kitaplarda verdiğimiz mesaj da bu. Bunu senin ataların yaptı sen de yapabilirsin diyoruz (Tüfek, 2018).

1. DEĞER KAVRAMI

Türk Dil Kurumuna göre değer şu şekilde tanımlanmıştır: "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör; üstün nitelik, meziyet, kıymet, üstün yararlı olan kimse; kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısını belirten şey; bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü" (TDK, 2023).

Değerlerin aynı zamanda dayanışma sağlayıcı görevi de vardır. "Değerler, aynı değerleri paylaşan kişileri bir araya toplar ve aralarında dayanışma meydana getirir" (Fichter, 1990). "Değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlardır" (Erdem, 2003, s. 4-55). Değerlerle ilgili çeşitli tanımlara bakıldığında değerlerin bireyleri bağlı bulunduğu toplumun kültürüne adapte etmeye çalışan, ortak kanaat ve inanışlar sonucu ortaya çıkan ve yazılı olmayan ölçütler olduğu; bu işleviyle birey ve toplum çatışmasını henüz ortaya çıkmadan çözme ve toplumsal gerilimi önlemede etkin bir rolü olduğu söylenebilir.

1.1. DEĞERLER EĞİTİMİNİN AMACI VE ÖNEMİ

Önceki dönemlerde sadece ahlaki yönden değerlendirilen ve daha çok kişilik üzerine odaklanan değerler eğitimi, günümüzde birçok alanda ele alınmaya; üzerine kitap ve makaleler yazılmaya başlanmış bir alana dönüşmüştür. Bu duruma en büyük etkense gelişen teknoloji ve kitle iletişim araçlarının toplumlarda var olan bozulmayı hızlandırmasıdır. Bu

bozulma, toplumlardaki ilişkilerin kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir. "Çocukluk çağında verilen terbiye kişide vicdan sisteminin oluşmasını sağlar. Bazı insanlar en büyük suçları işledikleri halde kendilerini kötü hissetmeseler de, bazı insanlar en küçük kabahatlerinde büyük vicdan azabı çekebilmektedir. Bütün bu durumlar çocukluk mirasıdır" (Güngör, 2000). Değerler eğitimine mümkün olan en erken yaşta başlanması toplumsal bir rahatlama sağlayacak, millet olmanın temelleri güçlenecek ve elde edilmek istenen neticenin düzeyini de olumlu yönde etkileyecektir.

Belirlenen değerlerin çocuğa aktarılabilmesi için etkili bir değerler eğitiminin gerekliliği ortaya çıkar. "Değerler eğitimi, antik çağda Konfüçyüs ve Aristoteles'e, Orta Çağ'da Gazali, Thomas Aquinas ve Thomas More'a uzanır; modern eğitim teorilerinin olduğu yirminci yüzyılda John Dewey, Laurence Kohlberg ve Richard S. Peters'te anlam bulur" (Lovat, 2011, s. 148).

İçinde bulunduğumuz son yüzyılda ferdî ve toplumsal bozulmalar, ahlakî yozlaşmalar, zararlı alışkanlıklar dünyada değerler eğitimi noktasında dikkat çekici çalışmalar yapılmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte teknolojik alandaki gelişmeler, internet, sosyal medya gibi küresel iletişim araçları bireylerin kontrolsüzce bu argümanları kullanmasına sebebiyet verdiğinden kendi değerlerini tanımadan hakim kültürün değerlerini benimsemesine yol açmaktadır. Ortaya çıkan bu sorunlara karşı kullanılacak en iyi yolun, okullarda planlı bir değerler eğitimi yapmak olduğu fikri benimsenmiştir.

1.2. ÇALIŞKANLIK DEĞERİ

Çalışkanlık kavramı sözlükte "çalışkan olma durumu", çalışkan kavramı ise "gayretli, çalışmayı seven; yüğrük, gayretkeş" şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2023). Çalışmayı çok seven, işten kaçmayan, çok çalışan kimseler için çalışkan sıfatı kullanılır. "Çalışkanlık başarının olmazsa olmazlarındandır" (Bulut, & Şimşek, 2021). Buradan yola çıkarak çalışkanlık, "kişinin biri işi yapmak için gösterdiği gayret, belirli bir işin ortaya çıkmasında harcanan emek" şeklinde tanımlanabilir. "Çalışkanlık MEB tarafından 2005 yılında hazırlanan öğretim programlarının çoğunluğunda değer olarak yer almıştır" (Tulumcu, 2021). Çalışkan olmak toplumun bireyden beklediği bir görev niteliğindedir. Bu sebeple hem çalışkan hem de başarılı olan bireyler motive olmakta ve sorumluluk almaktan kaçınmamaktadır. Akay (2019) okullarda derslerinde başarılı olan çalışkan öğrencilerin ebeveyn, öğretmen ve arkadaşları tarafından takdir edildiğini; bu durumun ise çalışkanlık değerinin bireye hem öz saygı hem de saygınlık kazandırdığını eder.

Eserlerinde oldukça yoğun işlenmesi ve genç çocukluk döneminde kazanılması gereken kritik bir değer olması sebebiyle Özgür Aras Tüfek kitaplarındaki "çalışkanlık" değeri bu çalışmaya konu edildi. "Bir Kelime Seyyahı" kitabında Kaşgarlı Mahmut'u, "Simurg'a Yolculuk"ta Ali Şir Nevayi'yi, "Mutluluk Bilgisi"nde Yusuf Has Hacib'i, "Kelimelerin Işığı"nda Edip Ahmet Yükneki'yi, "Gönüllerin Hocası"nda ise Ahmet Yesevi'yi konu edinen yazar; onların çocukluk döneminden başlayarak yaşamlarının sonuna kadar geçen sürede hiç durmaksızın verdikleri saf mücadeleyi çalışkanlık değerini ön plana çıkararak aktarmıştır. Bu şekilde tarihi karakterlerimizi rol model olarak çocuklara tanıtan yazar, verdiği mesajlarla bir nevi çocukların ömürleri boyunca hedeflerine ulaşmak, aile ve ülkelerine faydalı olmak için gayretle çalışmalarını öğütlemiştir. Yazarın son kitabı olan "Evsiz Ben'in Hikâyesi"nde ise çalışkanlık değeri önceki eserlerine göre daha az işlense de bu çalışmada yazarın tüm eserlerine ilişkin bir değerlendirme yapılması amaçlandığından sözü edilen eser de incelemeye dahil edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE PROBLEMİ

Bu çalışmada Özgür Aras Tüfek'in beş kitaptan oluşan "Türkçenin Muhafızları" serisi ve bir çocuk masalı olmak üzere toplam altı çocuk kitabı "çalışkanlık" değeri ve değerler eğitimine katkısı açısından incelenmektedir. Araştırmanın amacı Özgür Aras Tüfek kitaplarının değerler eğitimine katkısı yönünden değerlendirilmesidir. Araştırmanın problemi ise "Özgür Aras Tüfek'in çocuk kitaplarında çalışkanlık değeri nasıl işlenmiştir?" şeklindedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmamızda sosyal bilimlerin sıklıkla kullandığı nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. "Nitel araştırma, sorulara cevap bulmak için verilerin toplandığı bir bilimdir" (Creswell, 2017). "Nicel araştırmaların eğitime dair olay ve olguları açıklama açısından yetersiz kalması ve bu araştırmaların çıktılarının eğitim alanında yeterince yönlendirici olmaması, nitel araştırmaların eğitim alanında kullanılmasına neden olmuştur" (Bulut, & Şimşek, 2021).

Çalışmanın evrenini Özgür Aras Tüfek'in "Türkçenin Muhafızları" serisinde yer alan beş roman ve "Evsiz Ben'in Hikâyesi" adlı çocuk kitabındaki "çalışkanlık" değeri oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmak mümkün olduğundan evrenin tamamı örneklem olarak alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

1. BİR KELİME SEYYAHI

Eserin başkahramanı Kaşgarlı Mahmut çok meraklı bir çocuktur. Bu merakın onu sürekli gayretli olmaya sürükleyişi eserde şu cümlelerle ifade edilir:

"Mahmut meraklı bir çocuktu. Duyduğu, gördüğü her şeyin neden ve niçinlerini araştırmayı çok severdi. Sevmekten de öte; bu onun için bir tutkuydu. Bazen gecenin bir yarısında yatağından kalkıp, evdekileri uyandırmamaya dikkat ederek dedesi Muhammet Buğra Han'ın büyük kütüphanesine girer, aklına takılan soruların cevabını araştırırdı. Eğer cevap bulamadıysa o gece sabahı zor ederdi. Uyanır uyanmaz da sorabileceği kişilere sorar, cevabını öğrenmeden rahat edemezdi." (Tüfek, 2022a,s. 7)

Yazar, serinin tüm kitaplarında Türk dilinin önemi üzerinde durmuş ve kahramanların dil becerilerine vurgu yapar. Mahmut için "kelime seyyahı" nitelemesini kullanan yazar, onun dil öğrenme konusunda gösterdiği çabayı:*"Küçük yaştayken Arapça öğrendi. Başka bir dil öğrenmek ve o dilin kelimelerinin diğer dillerdeki karşılığını bilmek ona ilginç ve heyecan verici geliyordu. Duyduğu her yeni kelimenin anlamını, o kelimeye neden öyle dendiğini öğrenmeden geçemiyordu." (Tüfek, 2022a, s. 14)* diyerek ifade eder.

Mahmut'un dedesi ve Karahanlı Devleti'nin hükümdarı olan Muhammet Buğra Han, dikecekleri fidan için beraber çukur açarlar. Muhammet Buğra Han ilerlemiş yaşına ve hükümdar olmasına rağmen işlerini kendi eliyle yapmaya gayret eder. Onun kendisini işten esirgemeyen, çalışkan tavırları şu cümlelerle okura verilir:

"İlk fidanı dikmesi için Mahmut ile birlikte toprağı kazdı Muhammet Buğra Han. Eliyle fidanı dikecekleri çukuru iyice kontrol etti.

"Bismillahirrahmanirrahim" diyerek fidanı çukurun içine dikkatlice koydu. Sonra eline küreği alıp fidanın etrafını toprakla iyice doldurdu. Mahmut sevinç ve hayranlıkla dedesini seyrediyordu." (Tüfek, 2022a, s. 16)

Mahmut ailede özel yetenek ve davranışlarıyla âdeta bir şehzade gibi yetiştirilir. Ailesinin bu konuda ona karşı göstermiş olduğu teveccühü boşa çıkarmaz, çalışkan bir öğrenci olarak eğitimini başarıyla tamamlar. Yazar onun bu başarısına şu satırlarla vurgu yapar:

"Mahmut dedesinin ve babasının himayesinde her yönüyle mükemmel bir şekilde yetişiyordu. Kaşgar'daki Hamidiye ve Saciye Medreselerindeki eğitimini başarıyla tamamlamıştı. Çalışma azmi ve disipliniyle bölgenin tanınmış hocalarından olan Şeyh İmam ez-Zahid Hüseyin'in takdirini kazanmıştı. İlme karşı büyük ilgi duyan Mahmut, gelecekte büyük bir âlim olacağının işaretlerini veriyordu." (Tüfek, 2022a, s. 20)

"Mahmut da kendine verilen emeği boşa çıkarmıyor hem iyi bir savaşçı hem de büyük bir âlim olma yolunda emin adımlarla ilerliyordu."(Tüfek, 2022a, s. 20)

Taht kavgaları birçok Türk devletinde olduğu gibi Karahanlı Devleti'nde de acı sahneler yaşanmasına sebep olur. Babasının tahta geçme merasiminde tüm ailesi yengesi tarafından zehirlenerek öldürülen Mahmut, bu acı olaydan sonra bile ilim öğrenme hevesinden vazgeçmez. Eserde Mahmut'un sarsılmayan azminden şu cümlelerle bahsedilir: *"Bundan böyle bütün gücüyle kelimelerin peşinde seyyahlık yapacaktı. Hazinesini çoğaltacaktı. Gideceği obalarda köylerde, şehirlerde Türkçenin nasıl kullanıldığını ince ince not edecekti. Bu karanlık geceden kelimelere tutunarak kurtulacaktı. Daha sonra ışığıyla yüzyıllarca ona bakanları aydınlatacaktı." (Tüfek, 2022a, s. 37)*

Kendisini bir kelime seyyahı gibi gören Mahmut, tüm Türkistan bölgesini dolaşarak oluşturacağı eserler için büyük bir gayretle bilgi toplar. Yazar, Mahmut'taki bu gayretten şu ifadelerle bahseder:

"Gezmek, öğrenmek, bilmek... Her geçen gün yeni bir kelimeye şahit olmak, anlamak ve anlatmak... Bundan çok büyük haz alıyordu.

Kaşgarlı Mahmut, Türkistan bölgesini adım adım dolaştı. Karşılaştığı Türk topluluklarını dili, edebiyatı, yaşayışı ve âdetleri üzerine sayısız notlar aldı. Hatta bazı medreselerde hocalık yaptı." (Tüfek, 2022a, s. 38-39)

Kaşgarlı Mahmut bir yandan gündüzleri gezerek notlar almakta, geceleri ise dinleneceği vakitten feragat edip notlarını düzenlemektedir. Yazar Mahmut üzerinden çalışmanın sınırı olmadığını: *"Kaşgarlı burada da birçok notlar aldı. Akşam olup odasında yalnız kalınca notlarını düzenler, öğrendiği bilgileri ayrıntılarıyla kaydederdi. Mesela bu akşam oturmuş Çiğil adının nereden geldiğini not ediyordu." (Tüfek, 2022a, s. 39)* diyerek okuyucuya verir.

Her konuda çok gayretli olan Mahmut, her yeni gün öğrendikleriyle mutlu olmakta ve hiçbir günü boş geçmediği için Allah'a şükretmektedir: *"Bugünü de boş geçirmediği için Allah'a şükredip yatmaya hazırlandığı sırada kapısının tokmak sesini duydu." (Tüfek, 2022a, s. 40)*

Türkçenin inceliklerini ortaya çıkarmakta kararlı olan Mahmut, elinden geldiğince Türk boylarını ziyaret eder. Onların kullandığı kelimeleri not almakla kalmaz bir yandan da yaşantılarını öğrenir. Yazar onun dil konusundaki gayretlerini: *"Kaşgarlı Mahmut, birçok Türk boyunu gezdi. Oradaki yaşantıya şahitlik etti, Türkçenin sahip olduğu incelikleri gördü. Bu yolculuklar esnasında sayısız handa, çadırda medresede konakladı. Onlarca at, deve değiştirdi ama kelimelerin peşinden oradan oraya sürüklenmekten hiç vazgeçmedi."(Tüfek, 2022a, s. 44)* sözleriyle ifade eder.

Mahmut'un çocukluk çağlarından beri sahip olduğu merak duygusu yetişkinlik yıllarında da devam eder: *"Kaşgarlı Mahmut gittiği yerlerde, o bölgenin bilge kişileriyle de bir araya gelmeye gayret*

gösteriyor, onların bilgilerinden faydalanmaya çalışıyordu. Balasagun şehrinde de önce bölgeyi gezip gördü. Notlarını aldı sonra bölgedeki âlim zatlarla tanışmaya, onlarla sohbet etmeye başladı. Yaptığı çalışmaları anlattı. Aklına taklan soruları sordu."(Tüfek, 2022a, s. 50) ifadelerinde belirtildiği gibi Mahmut, her gittiği çevrede âlim zatlarla tanışarak onlardan yeni şeyler öğrenmenin gayreti içine girer.

Hazine kelimesi öncelikle maddi çağrışımları olan bir sözcüktür. Fakat yazar, Mahmut karakteri üzerinden esas hazinenin dili ve milleti için çabalamak olduğunu şu cümlelerle vurgulamıştır: *"Ben bir kelime seyyahıyım. Çok uzun yıllardır oba oba, şehir şehir dolaşıp Türkçenin saklı kalmış kelimelerini, dil inceliklerini, kültürünü anlatan söz varlığını toplayıp işte gördüğün şu heybedeki kâğıtlara kaydediyorum. Benim bütün hazinem bu..."(Tüfek, 2022a, s. 54)*

Kendine görev olarak gördüğü hiçbir işten kaçmayan Mahmut'un, her yeni karşılaştığı kavramı üşenmeden not etmeye devam edişi de eserde: *"Kaşgarlı Mahmut hikâyeyi dinler dinlemez heybesinden kağıtlarını çıkarıp ateşin başında not almaya başladı." (Tüfek, 2022a, s. 62)* denilerek vurgulanır.

Sürekli olarak çalışması Mahmut'un ufkunu geliştirmekte ve onu yeni hedeflere yöneltmektedir. Öyle ki yaşadığı zamana göre zor bir iş olan dünya haritası çizmeyi bile kendine hedef olarak belirlemiştir: *"Balasagun'da konakladığı zaman bir harita üzerinde çalışmaya başlamıştı. Medresedeki odasında; gezdiği, gördüğü yerlere dair aldığı notları önüne sermiş derin düşüncelere dalmıştı."(Tüfek, 2022a, s. 63-64)* cümlelerinde de görüldüğü gibi kendine seçtiği hedef için üstün bir gayret gösterir.

Çalışarak elde edilen her şey çok kıymetlidir. Çünkü çok çaba gösterilmiş ve ömür sermayesi olan zaman harcanmıştır. Mahmut da uzun uğraşlar sonucu oluşturduğu notlara zarar gelmesin diye odasından hiç dışarı çıkmamakta, notlarını kimseye emanet etmemektedir. Onun çalışma noktasındaki bu titiz davranışları eserde şu şekilde ifade edilir:

"Estağfurullah. Uzun zamandır aklımda olan bir dünya haritası üzerinde çalışıyorum. Biraz yoğunlaşmam, neyi nereye koyacağımı şaşırmamak için aldığım notlara devamlı bakmam gerekiyor. Görüyorsun ya, odanın her yerinde son aldığım notlar var. Kaldıramıyorum da şimdilik. Başlarına bir şey gelmesin diye de terk edemiyorum burayı. Soranlara da böyle açıklama yaparsan çok memnun kalırım. Bir süre daha kimseyle konuşamayacağım." (Tüfek, 2022a, s. 65)

İnsan gerçek anlamda yaptığı işe yoğunlaştığında başka bir şeyi gözü görmez ve yaptığı işten başka şey düşünmez. Mahmut da tıpkı bu durumda belirtildiği gibi her zaman yaptığı işi düşünür: *"Kaşgarlı mutfaktaki konuşulanlardan ve medreseye gelip giden diğer insanlardan habersiz sadece ve sadece çizmeye başladığı harita hakkında konuşuyordu." (Tüfek, 2022a, s. 66)*

Eserde hiçbir emeğin boşa gitmeyeceği, sonunda mutlaka istenen hedefe ulaşılacağı, çalışılarak elde edilenlerin insana huzur getireceği Kaşgarlı Mahmut'un çabası üzerinden şu sözlerle ifade edilir: *"Kaşgarlı, haritasının beğenilip takdir edilmesine sevindi. Haftalardır sürdürdüğü yoğun çalışma temposu istediği şekilde tamamlanmıştı. Günler sonra ilk defa rahat bir uyku uyuyacaktı." (Tüfek, 2022a, s.68-69)*

İlk Türkçe sözlük olan "Divanû Lügati't Türk", Kaşgarlı Mahmut tarafından âdeta bir ömür harcanarak oluşturulmuştur. Eserin oluşturulması için harcanan üstün gayreti anlatıcı şu sözlerle dile getirir:

"Arapçadan başka dil bilmeyen insanlara Türkçeyi öğretmek için Kaşgarlı Mahmut'un hazırlamakta olduğu bu lügat büyük öneme sahipti. Böyle bir çalışmayı da ancak her iki dili de çok iyi bilen ve

Türkçeyi sadece bilmekle kalmayıp senelerce Türk boylarının, topluluklarının arasında dağ, oba, şehir demeden gezip yerinde incelemeler yapan ve notlar alarak tam anlamıyla kavrayan Kaşgarlı yapabilirdi." (Tüfek, 2022a, s. 74-75)

Kaşgarlı Mahmut ömrünün sonuna kadar çalışmalarının ve davasının peşini bırakmaz. Ömrünün son döneminde memleketine geri döner ve kalan zamanını, talebe yetiştirmek için çalışmakla harcar: *"Kaşgarlı Mahmut 97 yaşına kadar Mahmudiye Medresesinde hocalık yaptı. Yüzlerce talebe yetiştirdi. Talebelerini çocuğu gibi gördü. (Tüfek, 2022a, s. 84)*

Sonuç olarak "Bir Kelime Seyyahı"nda Kaşgarlı Mahmut, "çalışkanlığı"nın yanında aynı zamanda döneminin bir dil bilimcisi olarak tanıtılmaktadır. Eserde Türkçenin hak ettiği yere gelmesi ve bilinçli şekilde kullanılmasına gayret edilmesi herkes için milli bir vazife olarak gösterildikten sonra, yine Kaşgarlı Mahmut'un "çalışkanlığına" şu cümlelerle vurgu yapılır: *Türkçenin Arapçadan zayıf bir dil olmadığını, birçok anlam incelikleri ve kültürel özellik bakımından Türkçenin üstün olduğunu ispatladı. Bu inancını ve seyyahlık yıllarında yaşadığı tecrübeleri genç talebelerine aktardı. Onların, dilimizi daha bilinçli bir şekilde kullanması ve gerektiği gibi anlatması için çaba sarf etti. Son nefesini de ömrü boyunca yaptığı gibi çalışırken verdi." (Tüfek, 2022a, s. 84)*

2. SİMURG'A YOLCULUK

Kitapta iki ana karakter olan Ali ve Hüseyin, çocukluklarından itibaren sıkı dostturlar. Çok iyi anlaşır; birbirlerine sürekli çalışmayı, engeller karşısında yılmamayı öğütlerler. Eserde onların bu örnek tavrı şu cümlelerle okuyucuya verilir:

"-Evet ama sadece dilemek yetmez, çalışacağız da… Ne istiyorsak onun gereklerini de yerine getireceğiz.

-Öyle ya kuşların geçtiği, aştığı vadiler hep bu yolda önlerine çıkan zorluklardı.

-Evet, bizim de karşımıza zorluklar, sıkıntılar çıkacak. Hepsini aşmaya gayret edeceğiz." (Tüfek, 2022b, s. 35)

Çok iyi dost olan ve hikâyenin sonuna kadar birbirlerine küçükken verdikleri söz üzerine dostluklarını korumayı başaran Ali ve Hüseyin, karşılaştıkları zorluklara rağmen çalışma azimlerinden hiçbir şey kaybetmezler. Anlatıcı onlardaki bu azmi: "*Ali ve Hüseyin çocukluk yıllarını geride bırakırken birbirlerine verdikleri sözü hiç unutmadılar. Uzakta da olsalar birbirlerinden haberdardılar. İdealleri uğruna çıktıkları bu yolda yürürken yorulsalar da vazgeçmediler." (Tüfek, 2022b, s. 37)* diyerek okuyucu ile paylaşır.

Yazar, Ali Şîr Nevayi'yi vatanı için büyük hedefleri olan bir talebe olarak tanıtır. Aşağıdaki cümlelerde onu, bu uğurda usanmadan çalışan bir karınca gibi tasvirler:

"Bu dönemde Ali; cebiri Arap hocalardan, yazıyı Farisî hocalardan, felsefeyi Türkmen hocalardan öğrendi. Gelecekteki hedefi olan Herat'ı bir kültür ve ilim merkezi yapmak konusunda kendisine gerekli olacak bilgi ve kültür birikimini oluşturmak için âdeta bir karınca gibi çalışıyordu." (Tüfek, 2022b, s. 43)

Eserdeki kişilerin yaşadığı dönemlerde Farsça şiir yazmak bir üstünlük olarak kabul edilir. Buna karşın yazar, Türkçenin hak ettiği yere gelebilmesi için önce Türk milleti tarafından çok çalışılarak öğrenilmesi gerektiğini: *"Türkler eğer çalışır kendi dillerini tam olarak öğrenebilirlerse şiir yazmada daha da üstün olabilirler." (Tüfek, 2022b, s. 50)* diyerek vurgular.

Dönemin tanınmış âlimlerinden Molla Câmi, bir gün Ali Şîr Nevayi'nin talebesi olduğu medreseyi ziyaret eder. Ali Şîr'in şiir yazmadaki yeteneğinden ve Türkçe konusundaki ileri görüşlü düşüncelerinden çok etkilenir. Çalışmalarını devam ettirmesi konusunda onu: *"Türkler elbette ki Türkçe yazmalıdır. Bu konudaki çalışmalarını devam ettirmelisin. Şiir dünyasında bir gün çok*

mühim bir yerin olacak ancak daha fazla okumalı, araştırmalı diğer diller hakkında da daha geniş bir görüşe sahip olmalısın." (Tüfek, 2022b, s. 51) sözleriyle yüreklendirir. Bir başka ifadede ise Molla Câmi, Ali'yi gayretlerini artırması için: *"Yıllardır aldığın notları biliyorum Ali oğlum. İleride bunları bir araya getirip fikirlerini daha fazla kişiye ulaştırmak için uğraşacaksın." (Tüfek, 2022b, s. 58)* diyerek teşvik eder.

Hüseyin Baykara devlet yönetiminde kimseye güvenemediği için çok bunalır. Derdini biricik dostu Ali Şîr'e açar. Ali Şîr ise bitmek tükenmek bilmeyen bir gayretle devlet için çalışmaları gerektiğini, kendi dertlerini bu noktada göz ardı etmelerini söyleyerek arkadaşını şu sözlerle motive eder:

"Herat'ı el ele verip yeniden kuracağız. Halkımız için çalışacağız. Sen artık Herat halkı için var olacaksın. Bütün bu topraklar bizden hizmet beklerken böyle kendi derdimizle ağlamak bize yakışmaz dostum." (Tüfek, 2022b, s. 67)

Hüseyin Baykara Ali Şîr Nevayi'ye mühürdarlık görevi teklif eder. Ali Şîr bu görevi millete hizmet etmek için kabul eder ve çok çalışacağına söz verir. Yazar bu konuşma üzerinden vazifenin kutsallığına şu sözlerle vurgu yapar:

"Peki… Görevin hakkını vermek için elimden geleni yapacağım." (Tüfek, 2022b, s. 68)

Eserde bu noktaya kadar daha çok devlet için azimle, gayretle hiç durmadan çalışmak gerektiği mesajı verilirken bu noktadan sonra ise çalışarak ulaşılan sonuçlardan bahsedilir. Aşağıdaki ifadede okura, isteyince her hedefe ulaşabileceği mesajı verilir:

"Hüseyin Baykara ve Ali Şîr Nevayi el birliğiyle çok kısa bir sürede Herat'ı birçok yönden yeniden imar ettiler. Aradan geçen yıllar içinde ülkeye 370 tane hayrat yaptırdılar. Kervansaraylar, camiiler, mescidler, hamam ve köprüler, hastaneler, havuzlar, bahçeler... Herat artık dünyaca tanınan bir memleket hâline gelmişti. Bilim ve sanat alanında da çok büyük çalışmalar yapılıyor, sarayda kurulan meclislerde bilim ve sanat adamları sohbet ediyor, birbirleriyle görüşlerini paylaşıyorlardı." (Tüfek, 2022b, s. 77)

Ali Şîr Nevayî istenirse Türkçe dilinde de her türlü kültürel eserin oluşturulabileceğini bildiğinden bu uğurda durmadan çalışır. Birçok eser meydana getirerek iddiasında başarılı olur. Bu başarısını biraz da ondaki azmi ve cevheri gören arkadaşı Hüseyin Baykara ile hocası Molla Câmi'ye borçludur. Yazar: *"Ali Şîr Nevayi devlet işleriyle uğraşırken edebiyat alanında birbirinden mühim eserler yazmayı da ihmal etmiyordu. Hüseyin Baykara, arkadaşının şiirden ve edebiyattan kopmasını istemiyordu. Onun gibi bilge bir kişinin kültür alanında da eserler vermekten geri durmaması gerektiğini düşündüğünden, yazması konusunda teşvik edici davranıyordu. Edebiyat dünyasında "Hamse" adı verilen beş kitaplık bir şiir seti hazırlaması konusunda en az hocası Molla Câmi kadar Hüseyin Baykara da teşvik edici olmuştu. Ali Şîr Nevayi'ye kadar Türkçeyle yazan hiçbir şair "hamse" yayınlayamamıştı. Ali Şîr Nevayi, Türkçeyle de hamse yazılabileceğini gösterdi." (Tüfek, 2022b, s. 82)* sözleriyle güçlü bir birlikteliğin büyük işler yapabileceğini okuyucunun gözleri önüne serer.

Hüseyin Baykara'nın bazı dedikodulara inanarak Esterabad'a sürdüğü Ali Şîr, sıkıntılı zamanlar yaşamasına rağmen ilim hevesinden vazgeçmez. Hatta bu durumu bol bol çalışma yapmak için bir fırsat gibi görür. Yazar, bu olaydan hareketle gerçek bir çalışma azmini hiçbir olumsuzluğun engelleyemeyeceğini:*"Artık daha fazla ilim ve edebiyatla meşgul olacaktı. Yazmayı düşündüğü bazı eserler üzerinden çalışmak için daha fazla zamanı olacaktı." (Tüfek, 2022b, s. 87)* diyerek ifade eder.

Yaşadığı birçok sıkıntı üzerine bir de hocasını kaybeden Ali Şîr Nevayi, bütün bu olumsuzluklara rağmen çalışma azminden hiçbir şey kaybetmez. Birçok yazılı eser vermeyi başarır. Yazar bu davranış üzerinden çocuklara, karşılaşılan zorluklara rağmen çalışmaktan asla geri durulmaması mesajını şu sözlerle verir:

"Molla Câmi'nin vefatı üzerine Ali Şîr Nevayi iyice içine kapanmıştı. Hocasının istediği gibi kalemini elinden hiç bırakmıyordu. Gece gündüz durmadan yazıyordu. Hayatının bu dönemi yazılı eser verme bakımından çok bereketli geçti. İlk olarak vefat eden hocası Molla Câmi'yi anlattığı "Hamsetü'l Mutehayyırın" adlı eserini yazdı. Sonra da yazdığı mektupları topladığı "Münşeat" adlı eseri olmak üzere onlarca eser verdi.

Bu dönemde sadece kitap yazmıyor, aynı zamanda başlattığı birçok ilim ve kültür çalışmasının da devamlılığını sağlamak için takibini yapıyordu." (Tüfek, 2022b, s. 94)

Anlatıcı, çalışmanın hayatın belli bir dönemini değil her anını kapsaması gerektiğini Nevayî'nin hayatının sonuna kadar bıkmadan usanmadan çalıştığını belirttiği şu sözlerle vurgular:

"Nevayi, kendi öğrendiklerini insanlarla paylaşarak onların hayatta daha doğru hareket etmelerini istedi. Bu onun yazdığı son eserdi. Denebilir ki son nefesine kadar bütün varlığını insanlığın, milletinin faydasına harcadı." (Tüfek, 2022b, s. 98)

Serinin ikinci kitabı olan Simurg'a Yolculuk'ta yazar, eserin başından sonuna kadar Ali Şîr Nevayi'yi okura gerçekçi bir model olarak sunmuştur. Onun üzerinden çalışma değerinin içini tamamen doldurmuş; çalışmanın yeri ve zamanı olmadığını, ömür tükenmeden milleti için gösterilen gayretlerin de tükenmeyeceğini vurgulamıştır. Söz konusu olan bu eser, Türkçeye önem veren tarihi şahsiyetlerimizden birini seçip gayretli yaşam öyküsünü satırlarına taşıması ve çocuklarda dilimize sahip çıkma bilinci oluşturması açısından kıymetli görülmüştür.

3. MUTLULUK BİLGİSİ

Hikâyenin başkahramanı olan Yusuf, küçük yaştan itibaren öğrenmeye çok hevesli ve gayretli bir çocuktur. Bilgiye çalışarak, hocalarını ve ailesini dinleyerek ulaşan biridir. Yazar aşağıdaki ifadelerinde, Yusuf'un kişilik özellikleri üzerinden hocalarını ve büyüklerini iyi dinleyip onların öğütlerine kulak veren öğrencilerin başarılı olacağı mesajını verir:

"Ailesi, Yusuf'un çok iyi eğitim alması için gayret gösterdi. Yusuf, soylu bir aileye mensup olduğu için bu konuda şanslıydı. Küçük yaşta Türkçenin yanı sıra Arapça ve Farsça öğrendi. Dil öğrenmeye olduğu kadar şiire de merakı vardı. Kendisini bu alanlarda iyi yetiştirmeye çalışıyor, medresede öğrendikleriyle yetinmeyip devamlı okuyor, gözlemliyor ve düşünüyordu." (Tüfek, 2022c, s. 10)

Kitapta başarılı olmanın bazı sırlarına da değinilmiştir. İyi ve çalışkan arkadaş seçimi bunlardan biridir: Yazar:*"Mehmet de Yusuf'la benzer özelliklere sahipti. O da akıllı, çalışkan ve güvenilir biriydi." (Tüfek, 2022c, s. 14)* diyerek iyi bir arkadaşta bulunması gereken nitelikleri sıralamıştır.

Serinin diğer kitaplarında olduğu gibi bu kitapta da yazar, çalışkanlık kavramını çok boyutlu olarak işlemektedir. Çalışkanlık, sadece derslerinde başarılı olmak değil hayatın içinde bizzat yer alarak toplumun menfaatine olan tüm işlerde gayret göstermek şeklinde tasvir edilir. Eserde çalışkanlığın söz konusu farklı boyutlarına şu cümlelerle vurgu yapılır:

"Kulenin tepesinde göğe bakıp yıldızları seyrettiği gece aldığı karardan hiç vazgeçmedi. Bu uğurda emin adımlarla ilerledi. Medresede hocalarının verdiği ödevleri fazlasıyla yapıyor, okuyor, araştırıyor ve

yazıyordu. İlimleri öğrenmekle kalmayıp halkın içinde de bulunuyor, nalbantlıktan, savaş aletleri kullanmaya, at binmekten duvar onarmaya her şeyi öğrenip en iyi şekilde yapmaya çalışıyordu." (Tüfek, 2022c, s. 36)

"Bu yüzden gençlik yıllarında insanları tanımak için çok çaba sarf etti, Meslekler hakkında az çok bilgi sahibi olmak için medrese eğitiminden vakit buldukça meslek erbaplarıyla sohbet etti. Mesela, çiftçilerin yanında çalıştı, toprağı ekip biçmeyi öğrendi. Bu insanların devletle ilişkilerine kafa yordu." (Tüfek, 2022c, s. 37)

Kitap toplum açısından son derece kıymetli olan ilim kavramına ve ilim insanlarına dikkat çeker, hepsinin çalışmalarıyla sadece bulundukları topluma değil tüm insanlığa hizmet ettiklerini: *"Birçok ilim adamı kendi dallarında insanlığa hizmet ediyordu." (Tüfek, 2022c, s. 40)* cümlesiyle vurgular.

Kitabın başkahramanı Yusuf, dünyevi zevkleri bir kenara bırakır. Onun yapmayı en sevdiği iş sürekli topluma fayda verecek çalışmalardır. Yazar Yusuf'un bu özelliği üzerinden çocuklara: *"Okumak, araştırmak, düşünmek, yazmak, bu dünyada en çok yapmayı sevdiği şeylerdi." (Tüfek, 2022c, s. 40)* diyerek mutluluğun bir nevi formülünü verir.

Eserde çalışkanlığın dinî yönü üzerinde de durulur. Çalışkanlığın aynı zamanda dinî bir vecibe olduğu, Allah yolunda yapılması gerektiği ve sonucun da bir tevekkül içerisinde yine ona bırakılmasından şu ifadelerle bahsedilir:

"Allah; devleti, halkı için gece gündüz demeden çalışan kişinin ilmine bereket verir. Sonsuz ilim sahibi olan Allah'tır. O, dilediğine bu ilim hazinelerinden çokça ikram eder, dilediğine de hazinenin kapağını açmaz. Rızkı veren Allah'tır. İlim de bir rızıktır, hem de rızıkların en güzeli. Yeter ki sen gayretli ol, her yere, herkese ilim gözüyle bak." (Tüfek, 2022c, s. 42)

Anlatıcı, okura çalışmak isteyen insanın buna bir şekilde vakit bulabileceğini hatta çok çalışsa bile hayatındaki diğer görevlerini bile rahatlıkla aksatmadan yerine getirilebileceğini dile getirir. Bu duruma model olarak gösterilen Yusuf karakteri üzerinden, çok çalışmanın diğer görevlerini ve yakınlarla olan ilişkisini aksatmaya bir mazeret gösterilmemesi gerektiği şu ifadelerle vurgulanır:

"Yusuf, hocasıyla konuştuktan sonra Balasagun valiliğinde çalışmaya başladı. Gündüzleri valilikte çalışıyor, akşam ailesiyle vakit geçiriyor, gece olunca da kütüphaneye kapanıyordu. Saatlerce kitapların arasında araştırmalar yaparak vakit geçiriyordu." (Tüfek, 2022c, s. 43)

Okumanın, araştırmanın, bilginin sınırı yoktur. Yusuf, üstün çalışkanlığı ve onu bu gayrete götüren merak duygusuyla sürekli olarak kendini geliştirir. Yazar, insanın hayatın her anında öğrenmeye açık olması gerektiğini: *"Astronomiden tıp bilimine, edebiyattan matematiğe, felsefeye kadar birçok bilim alanında o güne dek yazılmış en esaslı kitapları satır satır okuyup anlamaya çalışıyordu. Devrin bilginleri Birûnî, İbni Sinâ, Firdevsî ve Ömer Hayyam'ın bütün kitaplarını bulup okudu. Arapça ve Farsçayı ana dili kadar iyi öğrendi. " (Tüfek, 2022c, s.43)* sözleriyle dile getirir.

Yusuf, hocasının isteğiyle girdiği devlet görevindeyken de çalışmalarına ara vermez. Halkla iç içedir. Anlatıcı bu olayla tek başına çalışkanlığın yeterli olmayacağını, özellikle de devlet adamlarının halktan kopuk olmaması gerektiğini şu şekilde vurgular: *"Yusuf, bu dönemde devlet işleri ve ilmi çalışmalarla da yetinmeyip şehirdeki halkla bir araya geliyor, esnafın, çiftçinin dertlerini dinliyordu." (Tüfek, 2022c, s. 43-44)*

Yusuf çalışkanlığı ve ahlaklı davranışlarıyla kendini halka sevdirir. Herkes onu çocukları için bir model görmektedir: Yazar Yusuf'un alçak gönüllü ve çalışkan davranışlarını şu şekilde öne çıkarır:

"Halk, onun varlığından o kadar memnundu ki çocuklarına Yusuf'u örnek gösterip "Büyüyünce böyle ahlâk sahibi, çalışkan ve zeki biri olur inşallah." diye dua ediyordu." (Tüfek, 2022c, s. 44)

Eserde serinin diğer kitaplarından "Bir Kelime Seyyahı"nın başkahramanı Kaşgarlı Mahmut'un çalışkanlığına da atıfta bulunulur. Dönemin Türk bilginleri hiç durmaksızın insanlığa hizmet etmektedir. Yazar Mahmut'un gayretini şu sözlerle satırlarına taşır:

"Kaşgarlı Mahmut adındaki bir bilgenin Türk illerini at sırtında gezerek Araplara Türkçeyi öğretecek bir lügat hazırladığını duyduk." (Tüfek, 2022c, s. 44)

Yusuf'un yetişkinlik dönemlerinde Karahanlı Devleti zor zamanlardan geçmektedir. Ülke iyi bir hükümdar ve ona bilge bir yardımcı beklemektedir. Bu sıkıntılı ortam bile Yusuf'un çalışma azmini etkilemez. Aksine insanları içinde bulundukları sıkıntıdan kurtarmak için çalışmalarına daha bir gayretle devam eder. Yusuf'un engelleri aşma gayreti ve azmi şu cümlelerle ifade edilir:

"Balasagunlu Yusuf, bu ortamda bile ilim tahsiline, insanları gözlemlemeye devam etti.

"Yusuf artık 50 yaşlarındaydı. Balasagun'daki bir medreseye kapandı ve hummalı bir şekilde çalışmaya başladı. Gece gündüz demeden yazıyor, yazıyordu." (Tüfek, 2022c, s. 51-52)

Kitabın başkahramanı Balasagunlu Yusuf, insanlığa hizmet etmek için büyük gayretle yazdığı kitabını bitirir ve ona, okuyan herkese mutluluk getirsin diye "Kutadgu Bilig" adını verir. Bir siyasetname niteliği de taşıyan çalışmasını bunalım içinde olan hükümdar Tabgaç Buğra Han'a sunmak üzere yola çıkar. Yazar, onun çalışkan ve fedakâr davranışlarını: *"On sekiz ay boyunca durup dinlenmeden çalıştı. Eseri tamamlandığında tarih 1070 yılını gösteriyordu." (Tüfek, 2022c, s. 52)* diyerek okurla paylaşır.

Karahanlıların zor günler geçirdiği dönemde hükümdar olan Tabgaç Buğra Han, bu duruma çok üzülmekte; kendisine hem bilge hem de çalışkan bir yardımcı aramaktadır. Bu arayışı: *"Haftalardır memleketin her yerine haber gönderdim fakat içi dışı bir, akıllı bilgili, her işime koşacak bir yardımcı bulamadım." (Tüfek, 2022c, s. 68)* serzenişiyle öne çıkarılır.

Kitabın sonunda Yusuf, eserini Tabgaç Buğra Han'a sunar. Tabgaç Buğra Han "Kutadgu Bilig"i adeta soluksuz okur ve o an aradığı yardımcısını bulduğunu anlar. Yusuf'a vezirlik görevi anlamına gelen "has haciplik" verir. O günden sonra Yusuf Has Hacib olarak anılan Yusuf, devleti için yılmadan çalışmaya devam eder. Yazar eserine, çalışmanın emekliliği olmayacağını vurguladığı şu sözlerle son verir:

"Balasagunlu Yusuf, o günden sonra Yusuf Has Hacib olarak anıldı. Devletin güçlenmesi, halkın huzur ve bolluk içinde yaşaması için durmadan çalıştı." (Tüfek, 2022c, s. 77)

Serinin "Mutluluk Bilgisi" adlı üçüncü kitabı da çalışkanlık değeri açısından zengin içerik ve olaylara sahiptir. Özellikle eserin başkahramanı Yusuf'un insanlığa yararlı olmak için ortaya koyduğu sarsılmaz iradesi çocukların dikkatini çekecek mahiyettedir. Aynı zamanda Türkçeye hizmet aşkı güden bir insanın yaşam öyküsünün işlenmesi sebebiyle de eser, çocuklara hem azim dolu mesajları hem de dil bilinci aşılama çabası sebebiyle değerler eğitimi açısından incelemeye değer bulunmuştur.

4. KELİMELERİN IŞIĞI

Kitap, İslamiyet'i kabul ettikleri ilk dönemlerde Türklerin kendi kültürleriyle İslam'ı sentezleyerek kurdukları yeni medeniyetin yükselmesi için üstün çaba gösterdiklerini belirten şu ifadelerle başlar:

"Türklerin İslamiyet'i kabul edişinin üzerinden birkaç yüzyıl geçmişti. Türkler; sahip oldukları kadim kültürü, İslam dininin ilkeleriyle birleştirerek Türk İslam medeniyetinin yükselmesi için ne gerekiyorsa yapıyorlardı. Bilim, sanat, edebiyat, mimari, matematik, gök bilimi alanlarında öncü şahsiyetler yetiştirerek dünyayı bilimin aydınlığına kavuşturuyorlardı." (Tüfek, 2022d, s. 7)

Eserde devleti kalkındıracak esas gücün çalışkan insanlar, âlimler ve sanatkârlar olduğundan şu şekilde bahsedilir:

"Bir ülkenin sadece kılıçla değil, kalemle de fethedilebileceğini iyi bilen yöneticiler, işinin ehli bilim insanlarını şehirlerine davet ediyor; araştırmalarını yapmaları, eserlerini yazmaları için gereken imkânları sunuyordu. En usta mimarlar, en titiz nakkaşlar, yüzyıllar boyu ayakta kalacak mimari eserler yapıyorlardı." (Tüfek, 2022d, s. 7-8)

Eğitimde öğrenci ve öğretmen arasındaki olumlu ilişki önemlidir. Kitapta öğrencisini seven, onunla olumlu ilişkiler kurmayı bilen bir öğretmenin, öğrencilerin daha gayretli çalışmasını sağlayabileceğine: *"Öğretmenlerinin gülümsemesini gören çocuklar derslerine daha bir şevkle çalışır, ona mahcup olmamak için ödevlerini eksiksiz yapmaya gayret ederlerdi." (Tüfek, 2022d, s. 9)* sözleriyle dikkat çekilir.

Eserde isminden sıklıkla söz edilen Salih Hoca, başarılı ve sevgi dolu bir hocadır. Öğrencilerini sevmesinin yanı sıra onlara derin bir saygı da duymaktadır. Çevresinde bu durumu görüp şaşıranlara o öğrencilerin ileride devletin her kademesinde yer alacak ve topluma hizmet edecek insanlar olacağını söyler. Bu beklentisini ise öğrencilerin çalışkanlığı üzerine temellendirdiği şu sözlerle ifade eder:

"Dostum, bacak kadar dediğin çocuklar yarın büyüyecekler, çok çalışıp ilim irfan öğrenecekler, belki bir âlim, bir devlet adamı yahut bir müderris (şimdiki anlamda profesör) olacaklar." (Tüfek, 2022d, s. 9)

Kitabın başkahramanı olan Ahmet, doğuştan âmâ olmasına rağmen çok çalışkan ve zeki bir öğrencidir. Hocalarını iyi dinleyerek öğrenmeye önem verir. Azimli ve gayretli davranışlarıyla tüm arkadaşlarına örnektir. Yazar, Ahmet karakteri üzerinden iyi bir öğrencide olması gereken vasıfları sıralayarak bu durumu: *"Öğretmeninin derste anlattıklarını can kulağıyla dinliyor, âdeta sözlerini zihnine kazıyordu. Okulda başarılıydı. Salih Hoca'sı ondaki azmi ve gayreti diğer çocuklara örnek gösterirdi." (Tüfek, 2022d, s. 20)* cümleleriyle ifade eder.

Eserde medresedeki tüm öğrencilerin sıklıkla çalışkanlık becerilerine dikkat çekilir. Öyle ki derslerinde gayretli olan talebeler, sınavda bunun karşılığını alıp alamayacakları endişesi taşımaktadır. Onlardaki bu vaziyet: *"Öğrencilerin çoğu çalışkan, gayretli çocuklardı fakat imtihan denince herkeste bir telaş, bir korku oluyordu." (Tüfek, 2022d, s. 23)* cümlesiyle tasvir edilir.

Ahmet çok çalışkan biri olmasının yanı sıra doğuştan bazı yetenekler de taşımaktadır. Kulaklarının çok hassas olmasının yanı sıra üstün bir de dinleme becerisi vardır. Kör olmasına rağmen bu durumu dert etmek yerine gayretli davranıp başarılı olur. Anlatıcı, her engelin gayretle aşılabileceğine metinde geçen: *"Salih Hoca, Ahmet'in ne kadar çalışkan bir öğrenci olduğunu elbette biliyordu fakat bu kadarını da beklemiyordu doğrusu. Derslerde anlatılan her şeyi Ahmet zihnine kaydetmişti." (Tüfek, 2022d, s. 24)* sözleriyle vurgu yapar. Bir başka ifadede ise

yazar başarıdaki asıl sırrın, kişisel gayrette gizli olduğunu, hocasının Ahmet'e söylediği: *"Seninle çok kısa süre çalışmamıza rağmen Farsça ve Arapçada çok ilerledin." (Tüfek, 2022d, s. 51)* cümlesiyle belirtir.

Kitaba göre başarılı olmak için çalışkanlığın yanı sıra ahlaklı bir duruş da gereklidir. Bu özelliklerin hepsi Ahmet'te toplanarak çocuklara şu sözlerle bir mesaj verilir:

"Salih Hoca öğrencisinin bilgisinin, çalışkanlığının yanı sıra edebine de hayran kaldı." (Tüfek, 2022d, s. 24)

Ahmet çalışkan tavırlarıyla çevresindeki arkadaşları tarafından örnek alınır. Onun eksik bir yönü olmasına rağmen elde ettiği üstün başarı arkadaşlarını da gayretli hâle getirir. Yazar şu cümlelerle hem gayretli olmaya hem doğru arkadaş seçimine dikkat çeker:

Ahmet, hepimiz sana hayran kaldık. Onca şeyi aklında nasıl tutabiliyorsun? Ben de ödevlerimi aksatmıyorum, ezberlerime günü gününe çalışıyorum. Hatta çoğunlukla senle birlikte çalışıyoruz ama her şeyi aklımda tutamıyorum." (Tüfek, 2022d, s. 26)

Eğitimde her çocuk farklı özelliklere sahiptir. Dolayısıyla öğrenmelerde bireysel farklılıklar olabilir. Yazar, Ahmet'in çok değer verdiği Salih Hoca karakteriyle bu duruma dikkat çekmiştir. Ahmet'tin bilgiyi hızlı kavrayışı ve çalışkanlığı sebebiyle hocası onunla ayrıca ilgilenir. Bu bağlamda eğitimin bireysel farklılıklara dikkat ederek yapılması gerektiği şu sözlerle ifade edilir:

"Salih Hoca Ahmet ile daha yakından ilgilenmeye, ona diğer çocuklardan daha fazla ödev vermeye başlamıştı. Ahmet, çıkışta okulda biraz daha kalıyor, öğretmeninin verdiği ödevleri yapıyordu." (Tüfek, 2022d, s. 30)

Ahmet kimi zaman kör olmasının kendisi için bir engel olduğunu düşünse de hocasının onu cesaretlendirmesiyle gayretini daha da artırır. Onun üzülmek ve içine kapanmak yerine çalışarak sorunları aşma gayreti: *"Ahmet'in yüzünde yeniden bir aydınlık beliriverdi. İnancını kaybetmeyecekti. Çalışmaktan asla vazgeçmeyecek, ilim öğrenmek, insanlara faydalı olmak için elinden geleni yapacaktı." (Tüfek, 2022d, s. 32)* cümleleriyle verilir.

Ahmet'in çalışkan ve iyiliksever arkadaşı Salih ona yardımcı olmakta, ikisi birlikte fazladan çalışmalar yapmaktadır. Başarılı olmak için iyi bir arkadaş çevresinin ne derece önemli olduğu: *"Ahmet Farsça ve Arapça öğrenmeye başladı. Öğretmeninin verdiği kitapları bazen annesinden bazen de Cemal'den dinliyordu. Salih Hoca'nın seçtiği birkaç arkadaşıyla birlikte okulda kalıp çalışıyorlardı." (Tüfek, 2022d, s. 32)* sözleriyle dile getirilir.

Başarılı ve gayretli insanları çevrelerinde her zaman kıskanan kişiler olmuştur. Ahmet'in sınıf arkadaşlarından Muharrem de ilkin hatalı bir davranış sergileyerek onu kıskanır. Yazar sonraları Ahmet'e iyi bir arkadaş olan Muharrem'in bu telaşını şu şekilde ifade eder:

"Muharrem de zeki ve çalışkandı fakat son zamanlarda biraz endişeliydi." (Tüfek, 2022d, s. 33)

Büyük dostluklar büyük anlaşmazlıklarla başlar hesabı, Muharrem'le Ahmet yaşadıkları olumsuz bir olaydan sonra çok sıkı dost olurlar. Bunda Muharrem'in yaptığı yanlıştan dolayı çok pişman olması etkilidir. Yazar iyi bir dostlukla çalışkanlık değeri arasında kurduğu ilişkiyi: *"Günler, haftalar böyle geçti. Muharrem her gün Ahmetlere gidiyor, birlikte saatlerce ders çalışıyorlardı." (Tüfek, 2022d, s. 43)* ifadesiyle vurgular.

Çalışkanlığı, dürüstlüğü ve zekâsı Ahmet'in bir anda parlamasını sağlar. Öyle ki Ahmet'in Semerkant'taki bir medreseye kabul edileceği haberi gelir. Anlatıcı çalışkan bir insanın

başarısının tesadüf olamayacağını: *"Ahmet'in medresede okumak için Semerkant'a gideceğini Yüknek halkı duymuştu. Ahmet'i tanıyanlar buna hiç şaşırmadı. Onun çalışkan, azimli, zeki, dürüst ve güzel ahlaklı bir çocuk olduğunu biliyorlardı." (Tüfek, 2022d, s. 45)* cümleleriyle öne çıkarır.

Kitapta Ahmet, iyi yürekli bir insan olması sebebiyle gittiği her yerde iyi insanlarla karşılaşır. Güzel dostluklar kurar. Salih Hoca'yla medrese yoluna çıktıklarında iyi bir arkadaşlık kuracakları Esat'la tanışır. Esat, Salih Hoca'nın medreseden arkadaşı Hüseyin'in oğludur. O da Ahmet gibi gayretli ve ahlaklı bir öğrencidir. Medreseye kabul imtihanı öncesi birbirlerini cesaretlendirerek sonuç ne olursa olsun çalışmaktan vazgeçmemek üzere sözleşirler. Onlar arasındaki bu samimi dostluk ve ilim aşkı yazar tarafından: *"Hem bu medreseye kabul edilmezsek her şey bitecek anlamına gelmez ki… Tek medrese burası değil, başkalarını deneriz. İlim yolunda yürümek için her ihtimali değerlendiririz." (Tüfek, 2022d, s. 67)* şeklindeki konuşmalarla verilir.

Çalışkan bir geçmişi olmasının insan için ileriki yaşantısında olumlu bir kaynak teşkil edeceği, Ahmet ve Esat'ın medreseye kabul sınavında yaşadığı şu olayla verilir:

"Müfit Hoca her ikisini de şöyle bir süzdü. İkisi de ilk bakışta öğrenciliğe kabul edilecek özelliklere sahip gibi görünüyorlardı. Her ikisinin de okullarındaki gayretleri ve başarıları hakkında bilgi edinmişlerdi."(Tüfek, 2022d, s. 69)

Medreseye kabul sınavında Müfit Hoca Ahmet'i sınav yapar. Sorduğu sorulara verdiği cevaplardan Ahmet'in çalışkan ve edepli bir talebe olduğunu hemen anlar. Bu durum, Ahmet'in özellikle gayretli yönüne vurgu yapılan aşağıdaki cümlelerle ifade edilir:

"-Aferin evladım, derslerini çok iyi çalışmışsın." (Tüfek, 2022d, s. 70)

"Hakikat ilminin öğrencisi olmak için zekâ, çalışkanlık, gayret, disiplin kadar güzel ahlâk da gerekliydi." (Tüfek, 2022d, s. 70)

"-Salih Hoca derslerdeki gayretinden ve başarından bahsetmişti. Şimdi daha iyi anlıyorum bu kadar çalışkan olmanın sebebini." (Tüfek, 2022d, s. 72)

Kitap, Ahmet ve Esat karakterleri üzerinden okurun dikkatini kütüphanelere çeker. Anlatıcı, öğrencilere artan zamanlarını kütüphanelerde çalışarak geçirmelerini: *"Medresenin büyük bir kütüphanesi vardı. Ahmet ile Esat yemek ve uyku dışındaki zamanlarının çoğunu kütüphanede geçirirdi. Özellikle de kütüphanenin en sakin olduğu saatlerde çalışmayı âdet haline getirmişlerdi." (Tüfek, 2022d, s. 82)* diyerek öğütler.

Ahmet ve Esat, kabul edildikleri medresede gayretleriyle kısa sürede oranın gözde öğrencileri olurlar. Buradan, çalışmanın elinden hiçbir şeyin kurtulamayacağı; zaman ve mekân fark etmeksizin emeklerin karşılığının mutlaka alınacağı mesajı verilir:

"Fakat biliyorlardı ki zahmetsiz rahmet olmaz. Tembellik yaparak ilim insanı olunmaz. Bu yüzden bıkmadan usanmadan çalıştılar. Esat zorlandığında Ahmet, Ahmet zorlandığında ise Esat arkadaşını gayrete getirdi. Bu kadar azimle çalışınca başarı da kendiliğinden geldi. Birkaç ay içinde Ahmet de Esat da medresenin en gözde öğrencileri arasındaydı." (Tüfek, 2022d, s. 82)

Sonuç olarak Edip Ahmet Yükneki'nin doğuştan âmâ olması sebebiyle oldukça zor şartlar altında yürüttüğü başarı serüveni, eserde çarpıcı bir şekilde dile getirilmiştir. Öğrencilere Ahmet karakteri üzerinden şartlar ne kadar zorlu olursa olsun gayretli çalışmaların karşılıksız kalmayacağı, engellerin aşılmak ve daha güçlenmek için bir geçit olduğu mesajları verilmiştir. Serinin diğer kitaplarına göre çalışkanlık değerine satırlarında daha fazla yer veren bu eserde, yer yer çetin bir hayatın yüreklere dokunan acıklı sorunları çalışkanlık reçetesiyle aşılmış ve

çocukların gönüllerine bu noktada oldukça net dokunuşlar yapılmıştır. Kitap, kendini her yönden iyi yetiştiren Edip Ahmet Yükneki'nin bundan sonraki hayatında da ilim yolunda gayret etmekten geri durmadığını: *"Ahmet hemen hemen bütün zamanını ilmi konularda araştırma yapmakla, diğer hocalarla birlikte öğrencilerin daha iyi yetiştirilmesi için fikir üretmekle geçiriyordu." (Tüfek, 2022d, s. 86)* sözleriyle ifade etmiş, ömür vefa ettikçe ilim irfan yolunda çalışmaktan asla vazgeçilmemesi gerektiği mesajıyla sona ermiştir. Bu açıdan bakıldığında eser, çocuklara bitmek tükenmek bilmeyen bir azim ve engelleri aşma konusunda sarsılmaz bir ümit aşıladığı için çalışkanlık değerini başarılı bir şekilde yansıtmayı başarmıştır.

5. GÖNÜLLERİN HOCASI OLMAK

Kitabın başkahramanı olan Ahmet'in babası İbrahim Hoca herkesçe sevilen, alçakgönüllü ve gayretli bir adamdır. Vaktini sadece ilim yolunda çalışarak değil halka yardım ederek geçirir. Eserde onun bu gayretli tavırları: *"Sahip olduğu bilgi, İbrahim Hoca'yı daha bir alçak gönüllü yapardı. İçi dolu başaklar gibi öğrendikçe, bildikçe, tanıdıkça başını öne eğerdi. İlimle meşgul olur, onun dışındaki zamanlarında kasabalının yanında bulunur, gündelik işlerinde elinden geldiğince herkese yardım ederdi." (Tüfek, 2023, s. 9)* cümleleriyle ifade edilir.

Ahmet, yaşıtları gibi tüm gününü kan ter içinde kalacak kadar oyun oynayarak geçirmez. Çalışkan bir kişiliği vardır. Fırsat buldukça hemen her konuda tefekkür eder. Bir gün gözü, yuvasına yiyecek taşıyan karıncalara ilişir. Karıncaların durmaksızın çalışmaları dikkatini çeker. Anlatıcı, Ahmet'teki çalışkanlık dürtüsünü ona yönelik bir tespit içeren: *"Bir keresinde karınca yuvasının önünde uzanıp karıncaların yuvalarına yiyecek taşımasını, aralarındaki iş bölümünü hayretler içinde seyretmişti." (Tüfek, 2023, s. 19)* sözleriyle öne çıkarır:

Anne ve babasının vefatından sonra Ahmet, ablası Gevher Şehnaz'la birlikte yaşar. Bir gece ablasının gördüğü rüya vesilesiyle Yesi'ye giderek Arslan Baba'yı bulurlar. Ahmet, Arslan Baba'nın medresesinde talebe olur. Arslan Baba söz ve davranışlarından onun çok çalışkan bir talebe olduğunu hemen anlar. Anlatıcı, bu durumla çalışkanlığın insanın hâl ve hareketlerine yansıyacağını şu sözlerle vurgular:

"Hoş geldin Ahmet. Yaşın küçük ama Arslan Baba sendeki cevherden bahsetti. Kısa zamanda ilim ve irfanda hepimizi geride bırakacağına inanıyor." (Tüfek, 2023, s. 40-41)

Serinin diğer kitaplarında olduğu gibi "Gönüllerin Hocası"nda da hocaya saygı esastır. Eserde hocasının övgüsünü almak bir talebe için güdülenme şeklinde işlenmiştir. Ahmet de sürekli olarak hocalarından olumlu dönütler aldığı için gayretlerini artırır. Eserde geçen *"Hocasının övgüsünü, beğenisini hak etmek için o günden sonra var gücüyle çalışmaya karar verdi. Arslan Baba bir sayfa ödev verdiyse, o üç sayfa yapacaktı. O bir kaynaktan konuyu araştırın dese o kütüphanede sabahlayacak, her meseleyi etraflıca öğrenip kavramadan konuşmayacaktı." (Tüfek, 2023, s. 42)* ifadeleri onun bu gayretli yönüne vurgu yapar. Yine başka bir ifadede onun hocalarına verdiği sözü tutuşu: *"Ahmet, medreseye geldiği gün verdiği sözü tutmak için elinden geleni yaptı. Bir gününü bile tembellikle geçirmedi. Arslan Baba'nın ağzından çıkan bir dileği, isteği ikiletmedi." (Tüfek, 2023, s. 43)* şeklinde ifade edilir.

Hocasının övgüleri sonrası Ahmet gece gündüz demeden çalışır ve medresenin en gözde öğrencisi olmayı başarır. Yazar Ahmet karakteri üzerinden ne kadar elverişsiz koşullardan gelinirse gelinsin, azimle çalışarak hedeflere ulaşılabileceği mesajını: *"Ahmet kişiliği ve çalışkanlığıyla Arslan Baba'nın en sevdiği talebesi olmayı başarmıştı." (Tüfek, 2023, s. 48)* cümlesiyle verir.

Eserde çalışkanlıktan kastedilen şeyin sadece ders başarısı olmadığı, insanın geçimini temin etme noktasında da gayretli olmasının gerektiği Ahmet'in kaşık ustası Selim karakterine söylediği ve aynı zaman bir rica niteliği taşıyan şu sözlerle vurgulanır:

"-Usta, medresedeki çalışmalarımı, görevlerimi aksatmayacak şekilde çalışır, gayret gösteririm. Ne olur bana işini öğret, ben de senin kadar iyi bir kaşık ustası olmak istiyorum." (Tüfek, 2023, s. 49)

Arslan Baba vefat etmeden önce talebesi Ahmet'ten Buhara'ya giderek Yusuf Hemedani'nin talebesi olmasını ister. Ahmet'in ilim konusundaki en verimli çağı burada başlar. Buhara'da kaldığı süre boyunca da çalışmaya hiç ara vermez. Eserde bu durum: *"Hoca Ahmet Yesevi Yusuf Hemedani'nin talebesi olarak başladığı Buhara'daki yeni hayatında kendisini tamamen ilme adadı. Buhara'da kaldığı yıllar içinde çok iyi bir talebe oldu." (Tüfek, 2023, s. 63)* şeklinde verilerek sürekli ve düzenli çalışmanın insanı geliştireceği vurgusu yapılır.

Hayatının son döneminde Ahmet Yesevi memleketi Yesi'ye döner. Çalışmalarını orada sürdürür. Halkla birlikte üstün bir gayret göstererek medrese kurar. Onun ilim öğretme noktasında bitmek tükenmek bilmeyen gayreti aşağıdaki cümlelerle vurgulanır:

"Ahmet Yesevi nereye ne yapılacağını düşünüyor, talebelerine söylüyor, hocalarının ağzından çıkan sözü ikiletmeyen talebeleri kısa bir sürede her şeyi düzenliyordu. Yesi halkı da Yesevi'nin talebelerinin yönlendirmesiyle ne lazımsa bulup buluşturup sabahtan akşama, akşamdan sabaha çift vardiya çalışıp işleri ilerletiyordu." (Tüfek, 2023, s. 75)

Çalışmanın sadece ilim tahsil etmek olmadığını sık sık işleyen yazar, medrese inşasında Ahmet Yesevi'nin çalışmalara bizzat katıldığını, halk için gerekirse sırtında taş taşımaktan bile geri durmadığını belirtir. Bu şekilde millet için her anlamda çalışılması gerektiği belirtilerek şu sözlerle çocuklara her işte gayretli olmaları mesajı verilir:

"Ahmet Yesevi, yapılan hiçbir işten kendisini geri çekmiyordu. Ne zaman aransa kâh bir taşı sırtlanmış taşırken kâh duvar örerken kâh çalışanlara yemek dağıtırken bulunuyordu." (Tüfek, 2023, s. 76)

Kendisinden sonra medreseyi çekip çevirecek birini arayan Hoca Ahmet Yesevi, yaşıtlarından birçok konuda farklı olduğunu düşündüğü Süleyman adındaki bir talebeyi keşfederek onu yetiştirir. Süleyman'ın da gayreti, çalışkanlığı ve saygısı üzerine odaklanan yazar: *"Süleyman ertesi gün anne babasının izniyle Hoca Ahmet Yesevi'nin talebesi oldu. Hem ne talebe! Zeki, iyi kalpli, yardımsever, çalışkan, gözleri şimşek gibi, kalbi pamuk gibi Süleyman…" (Tüfek, 2023, s. 91)* diyerek Süleyman karakteri üzerinden ideal bir talebe resmi çizer.

"Türkçenin Muhafızları" serisinin son kitabı olan "Gönüllerin Hocası"nda, çalışkanlığın daha çok toplumdaki karşılığı boyutuna değinilmiştir. Ahmet Yesevi küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Her ne kadar böylesi büyük bir zorlukla yüzleşse de ona sahip çıkılmasının asıl sebebi olarak çalışkan bir tabiata sahip olması öne çıkarılmıştır. Ahmet Yesevi toplumun içine karışmış ve her konuda insanlara yardımcı olmak için uğraşmıştır. Medrese inşasında bile yaşına ve konumuna rağmen adeta sırtında taş taşıyarak çalışmalara iştirak etmiş, her kesimden insanın gönlünü kazanmayı; kısaca gönüllerin hocası olmayı başarmıştır. Sonuç olarak eserde gayretli ve azimli çabalar yine ve kesin suretle karşılığını bulmuştur. Bu bağlamda kitap, çalışkanlık değerini çok yönlü yansıtması açısından başarılıdır.

6. EVSİZ BEN'İN HİKÂYESİ

Kitabın ana karakteri, kabuğu olmadığı için ona "Evsiz Ben" adı verilmiş olan bir sümüklü böcektir. Kendisini salyangoz sandığı için kabuğu olmamasına sürekli üzülür. Buna rağmen

kesinlikle bir kabuğu olduğuna inanır. Bir gün kabuğunu bulmak üzere yola çıkar. Elbette bu yolculuk onun için oldukça zorludur. Fakat hedefine ulaşmak için sürekli kendi kendine söylediği: *"Bu yolculuk hiç kolay olmayacak. Çok zorda kaldığın anlarda evine kavuştuğun anı hayal et. Vazgeçme. Pes etmezsen kavuşacaksın evine." (Tüfek, 2021, s. 43)* şeklindeki iç sesi onu her seferinde gayretlendirir.

Evsiz Ben yoluculuğuna çeşitli maceralar yaşayarak ve badireler atlatarak devam eder. Bazen umutsuzluğa düşse de evine ulaşacak olmanın hayali, azalan gayretini yeniden körükler. Eserde onun bu gayreti: *"Günler, haftalar, aylar da sürse evini aramaktan vazgeçmeyecekti. Hayaller kurarak yürümeye devam etti." (Tüfek, 2021, s. 52)* denilerek vurgulanır.

Çok bitkin düşen ve susuz kalan Evsiz Ben, su içmek için düştüğü kuyudan son bir gayretle çıkmaya çalışır. Yaşama azmi ve evine kavuşma isteği onu yine hayata bağlar. Bu amansız gayret, öğrencilere örnek teşkil etmesi bakımından aşağıdaki cümlelerle aktarılır:

"Ben yavaş yavaş topladı gücünü. Evine kabuğuna kavuştuğu o anı hayal etti aya bakarken. Tırmandı, tırmandı, tırmandı… Vazgeçmeyeceğim, beni kurtaracak bu ipi bırakmayacağım dedi." (Tüfek, 2021, s. 57)

Kitapta anlatılan olay açısından dönüm noktalarından biri, Evsiz Ben'in son bir gayretle düştüğü kuyudan çıkmayı başarmasıdır. Yazar: *"Samimi gayretten hiçbir hedef kurtulamaz. Tırmandı, tırmandı, tırmandı… En sonunda kuyudan çıkmayı başardı." (Tüfek, 2021, s. 58)* ifadesiyle okura, ne kadar zor durumlara düşülürse düşülsün samimi bir çabanın her engeli aşmada anahtar rol oynayacağı mesajını verir.

Yazarın "Türkçenin Muhafızları" serisinin dışındaki tek kitabı, "Evsiz Ben'in Hikayesi" adındaki masal kitabıdır. Kitapta Evsiz Ben adındaki ana karakter bir sümüklü böcektir. Fakat kendisini salyangoz sanarak onlar gibi dış dünyanın sıkıntılarından koruyacak bir evinin olmamasından dolayı sürekli dertlenir. Türkçenin Muhafızları serisine göre "çalışkanlık" değerinin daha seyrek işlendiği bu kitapta, az da olsa gayrete bağlanmış bir çalışkanlığa vurgu yapan etkileyici kurgular bulunmaktadır. Bu bakımdan öğrencilere, hedefe odaklanma ve verdiği samimi gayret mesajlarıyla çalışkanlık değerinin aktarılması açısından başarılı olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Çocuk edebiyatı alanında eser veren yaşayan yazarlarımızdan Özgür Aras Tüfek, Türkçenin Muhafızları serisinde özellikle ilk Türk İslam Medeniyetinin kurucu kahramanlarını/büyüklerini seçerek eserlerine taşımıştır. Onların hayatları üzerinden kurguladığı romanları, çocuklara Türklüğün önemi, Türkçenin kıymetine yaraşır şekilde kullanılması, hocaya ve âlimlere saygı, vatanına ve milletine sahip çıkma konularını işlemiş; bu konuları işlerken de değerlerimizi ön plana çıkarmıştır. Çalışkanlığın yanı sıra birçok başka değeri de satırlarına taşıyan yazar, eserlerin hitap ettiği yaş grubundaki öğrencilerin birçok açıdan kritik gelişim gösterdikleri bir dönemde, onların çalışkanlık değerinin önemini fark etmelerini sağlamaya çalışmıştır. Eserlerde anlatılan karakterler öncelikli olarak çok çalışkan ve gayretli olarak tanıtılmış, son nefeslerine kadar çalışmaktan geri durmamışlardır. Bu karakterler çalışkanlıklarının yanı sıra dürüst, saygılı, mütevazı ve vatan sevgisiyle doludur. Yazar, çalışkanlık değerini bu vasıflara sahip insanların hayat hikâyeleri üzerinden işleyerek çocuklara rol model teşkil etmesi açısından daha cazip ve somut hâle getirmiş, âdeta hayalindeki talebe tipini çizmiştir. Yazarın son kitabı "Evsiz Ben'in Hikayesi'nde ise

çalışmanın ilmî değil daha çok gayret boyutu üzerinde durulmuş, okura her engelin samimi bir çabayla aşılabileceği mesajı verilmiştir.

Özgür Aras Tüfek'in özellikle "Bir Kelime Seyyahı" ve "Kelimelerin Işığı" kitaplarına seçtiği isimler doğrudan dilimizle ilgilidir. Bu kitaplardaki karakterlerin dilimize hizmet etme konusundaki gayretlerini ve Türkçe sevgilerini göz önünde bulundurarak şu değerlendirmeleri de yapabiliriz: Yazar bu isimler üzerinden dilimize ve dilimizin inceliklerine dikkat çekmeyi başarmıştır. Kaşgarlı Mahmut'un adeta bir kelime seyyahı gibi ömrünün önemli kısmını Türkçe kelimeleri araştırarak geçirmesi ve bir sözlük hazırlaması, Ali Şîr Nevayî'nin özellikle şiirlerini Türkçe yazarak Türkçenin diğer dillere olan üstünlüğünü kanıtlama çabası çocuklara Türkçenin ne kadar köklü ve başarılı bir dil olduğu mesajını vermeyi başarmıştır. Kısacası çalışkanlık, her konuda olduğu gibi dil bayrağının yükseltilmesinde de anahtar değerdir.

Sonuç olarak toplumları ayakta tutan, onların beraberlik ruhu içerisinde hareket etmesini sağlayan en büyük etkenlerden biri şüphesiz yüzyılların bilgi ve birikimi olan değerlerimizdir. Toplumlar değerlerini mutlaka gelecek kuşaklara aktarmak ister. Değerleri aktarma çabasının vasıtası da dildir. Dilin anlaşma vasıtası olma dışındaki gözlerden kaçan bu özelliği, yani değerleri kuşaktan kuşağa aktarma vasıtası olduğu gerçeği asla unutulmamalıdır. Çünkü değerlerini bilip sahip çıkan toplumlarda sosyal gerilimler azalır ve sağlıklı bireylerin yetişmesi temin edilir. Değerlerin aktarılması ise ilkin ailede başlar. Sonra planlı bir eğitim-öğretim yöntemiyle okullarda devam eder, toplumda sonuçlanır. Yani eğitimin dayandığı üç temel nokta; okul, aile ve çevredir. Eğitim sürecinde başarılı olabilmek için bunların asla birbirinden ayrı düşünülmemesi gerekmektedir. Bu noktada yapılacak en etkili faaliyetlerden birisi değerleri yoğun şekilde barındıran kitaplarla çocukların buluşturulmasıdır. Çalışmamıza konu olan Özgür Aras Tüfek kitapları, değerler eğitimi ve odaklandığımız değer olan "çalışkanlık" değeri açısından oldukça zengindir. Yazar, Türkçeye ve kültürümüze hizmet etmiş Türk büyüklerinin hayatını başarılı bir kurguyla vermiş, onların çalışkanlık boyutunu ön plana çıkarmıştır. Bu sebeple Özgür Aras Tüfek'in incelediğimiz eserlerinin değerler eğitimi açısından çocuklara okutulması uygun görülmüştür. Yine söz konusu eserler, değerlerimiz bakımından oldukça zengin içeriğe sahip olduğu için farklı değerler açısından tez veya doktora çalışması yapmak isteyen akademisyenlere, derslerde ise zengin içeriği sebebiyle öğretmenlere kaynak kitap teşkil edecek mahiyete sahiptir.

KAYNAKÇA

Ağırakça, G. P. (2014). *Osmanlı döneminde çocuk hikâye kitapları*. Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Akay, İ. (2019). *Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanlarının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Aydın, M. Z., & A.G. Şebnem (2012). *Okulda değerler eğitimi.* Nobel Yayıncılık.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar.* Sistem Yayıncılık

Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.

Bulut, F., Şimşek, Ş. (2021). Özgür Aras Tüfek'in türkçenin muhafızları serisi romanlarında değerler. *Milli Eğitim*, *50*(230), 769-793. https://doi.org/10.37669/milliegitim.691929

Creswell, J. W. (2017). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri*. (Çev. H. Özcan) Anı Yayıncılık.

Çılgın, S. A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Morpa Kültür Yayınları.

Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1*(4), 4-55. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29196/312580

Fichter, J. (1990). *Sosyoloji nedir*? (Çev. N. Çelebi). Toplum.

Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. Ötüken Neşriyat.

Lovat, T. (2011). Values education and holistic learning: Updated research perspectives. *International Journal of Educational Research*, *50*, 148-152. http://dx.doi.org/10.1016/j.ijer.2011.07.009

TDK. (t. y.). Değer. *Güncel Türkçe Sözlük.* Ekim 10, 2023, https://sozluk.gov.tr/

Tulumcu, F. İ. (2021). *Çeviri çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin incelenmesi.* Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Tüfek, Ö. A. (2021). *Evsiz benin hikâyesi.* (1.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2022a). *Bir kelime seyyahı.* (13.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2022b). *Simurg'a yolculuk.* (9.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2022c). *Mutluluk bilgisi.* (9.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2022d). *Kelimelerin ışığı.*(6.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2023). *Gönüllerin hocası.*(2.baskı). Erdem Çocuk.

Tüfek, Ö. A. (2018, 25 Nisan). *Türkçe'nin felsefesini çocuklara öğretiyoruz*. https://www.yenisafak.com/hayat/turkcenin-felsefesinicocuklara-ogretiyoruz-3257225